

Prima instanță: Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău
(judecător Aliona Miron)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
(judecători Maria Guzun, Iurie Cotruță și Natalia Simciuc)

DECIZIE

16 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența
Președintele ședinței
Judecători

Tatiana Vieru
Iuliana Oprea
Maria Ghervas
Ion Druță
Luiza Gafton

examinând recursul declarat de Botnari Elena,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Botnari Elena către Ministerul Finanțelor al R. Moldova, intervenienți accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al Inspectoratului General al Poliției, SRL „Grandautoclub” privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorului și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2017, prin care a fost respins apelul declarat de Botnari Elena și menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016,

c o n s t a t ă :

La 12 martie 2016, Botnari Elena a înaintat în instanță cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor, solicitând încasarea de la bugetul de stat a RM, prin intermediul Ministerului Finanțelor a RM, a sumei de 1 150,00 lei în beneficiul său (f.d.2).

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că, la 18 august 2014 a fost ilegal atrasă la răspundere contravențională, în baza art. 240 din Codul Contravențional, prin procesul-verbal din 18 august 2014, emis de către agentul constatator al Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție.

A remarcat că, concomitent, prin procesul-verbal de reținere și aducere a vehiculului la parcare specială din aceeași zi, automobilul a fost transportat la parcare specială gestionată de SRL „Grandautoclub”. Ulterior, pentru eliberarea acestuia i-a fost solicitată

achitarea sumei de 900 lei, sumă achitată în aceeași zi, fapt confirmat prin bonului anexat la materialele cauzei.

A comunicat că, în termen de 72 ore a fost achitată și amenda stabilită prin procesul-verbal cu privire la contravenție, fapt confirmat prin ordinul de încasare a numerarului din 21 august 2014.

A menționat că, prin hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 26 martie 2015 a fost admisă contestația depusă de Botnari Elena împotriva procesului-verbal din 18 august 2014, a fost declarat nul procesul-verbal cu privire la contravenție, decizia de sancționare precum și procesul-verbal de reținere și aducere a vehiculului la parcare specială. Consideră că în cazul când instanța a anulat procesul-verbal cu privire la contravenție și respectiv statul urmează să-i restituie toate cheltuielile suportate în urma acțiunilor ilegale ale agenților rutieri și anume suma de 900,00 lei pentru ținerea vehiculului la parcare specială și 250,00 lei amenda contravențională eronat stabilită.

A indicat că anterior înaintării prezentei acțiuni în instanța de judecată, s-a adresat către Ministerul Finanțelor, în calitate de gestionar al bugetului de stat pentru ai fi restituită suma de 1150,00 lei. Prin răspunsul nr. 19-07/205 din 12.02.2016, i-a fost refuzată satisfacerea cererii și i s-a comunicat că pentru restituire urmează să prezinte un act judecătoresc care ar obliga restituirea sumei.

Prin hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016, cererea de chemare în judecată depusă de Botnari Elena către Ministerul Finanțelor al R. Moldova, intervenienții accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al Inspectoratului General al Poliției, SRL „Grandautoclub” privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorului și ale instanțelor judecătorești, a fost respinsă (f.d. 65, 70-75).

Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, prin decizia din 30 mai 2017, a respins apelul declarat de Botnari Elena împotriva hotărârii Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016, cu menținerea hotărârii primei instanțe (f.d. 103-109).

În motivarea soluțiilor sale, instanțele ierarhic inferioare, cu trimitere la art. 5 din Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral, au conchis că, în speță, Ministerul Finanțelor al RM este pârâtul necorespunzător. Ministerul Finanțelor fiind responsabil doar de executarea titlului executoriu, în conformitate cu procedura și termenele stabilite prin Legea nr.181 din 25.07.2014 privind finanțele publice și responsabilitățile bugetar-fiscale, expres prevăzute în art. 13/1 din Legea 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Totodată, cu trimitere la prevederile alin. (3) art. 383 Cod Contravențional, care indică că persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional se repune în dreptul de care a fost privată și ei i se repară cheltuielile suportate în proces dacă, prin hotărâre definitivă, este declarată nevinovată sau răspunderea sa contravențională este înlăturată, cu excepția cazului de amnistie, instanțele ierarhic inferioare au opinat că, la caz, nu există

temei de a restitui reclamantei cheltuielile suportate. Or, de către reclamantă nu a fost prezentată nici o hotărâre definitivă prin care aceasta să fi fost declarată nevinovată, iar procesul-verbal cu privire la contravenție din 18 august 2014 și decizia privind aplicarea sancțiunii contravenționale, au fost declarate nule în temeiul art. 462 alin. (5) lit.a) Cod contravențional, neconsemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a datelor și faptelor indicate la art.443 Cod contravențional, fără a se expune în nici un fel asupra vinovăției reclamantei, fiind constatată doar nulitatea procesului verbal contravențional. La fel de către instanțele de judecată nu au fost constatate circumstanțe care ar înlătura răspunderea contravențională, în conformitate cu prevederile art. 19 Cod contravențional al RM.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 19 septembrie 2017, Botnari Elena, prin intermediul reprezentantului său, avocatul Botnari Veaceslav, a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acțiunea (f.d. 112-113).

În susținerea recursului, reprezentantul recurentei a menționat că instanțele ierarhic inferioare nu au aplicat o lege care urma să fie aplicată și anume nu au aplicat prevederile art. 439 alin. (8) Cod contravențional, ceea ce constituie temei de declarare a recursului potrivit art. 432 alin. (2) lit.) Cod de procedură civilă și în același timp a aplicat legea care nu trebuia să fie aplicată și anume Legea 1545-XIII din 25.02.1998, ceea ce constituie temei de declarare a recursului potrivit art. 432 alin. (2) lit. b) Cod de procedură civilă.

Conform art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit scrisorii de însoțire nr. 11690-3 (f.d. 110), copia deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 mai 2017 a fost expediată în adresa participanților la proces la data de 13 iulie 2017.

Având în vedere că la materialele dosarului judiciar lipsesc acte care ar certifica data recepționării de către participanții procesului a copiei deciziei recurate, instanța de recurs consideră că recursul a fost declarat în termen.

La 01 februarie 2018, în adresa intimaților a fost expediată copia cererilor de recurs, prin care au fost înștiințați despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data recepționării.

La data de 05 martie 2018, reprezentantul intervenientului accesoriu Inspectoratul General al Poliției, Serghei Teleba a depus referință împotriva recursului declarat de către Botnari Elena, prin care a solicitat ca recursul să fie declarat inadmisibil, invocând faptul că acesta este unul neîntemeiat și neargumentat.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursul declarat de Botnari Elena, neîntemeiat și care urmează a fi respins.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 21 martie 2018, recursul declarat de Botnari Elena a fost declarat admisibil.

Potrivit art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Conform art. 445 alin. (1) lit. a) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Actele pricinii atestă cu certitudine că, la 18 august 2014, de către agentul constator al Inspectoratului Național de Patrulare al IGP, Ursu Nadejda, în baza art. 240 alin. (1) Cod contravențional al R. Moldova, a fost întocmit procesul – verbal cu privire la contravenție în privința Elenei Botnari, prin care a fost constatat faptul că conducătorul auto a staționat vehiculul neregulamentar, în raza de acțiune a indicatorului de interzicere 3.31 - ”oprire interzisă” (f.d.4). Potrivit deciziei agentului constator din aceeași dată, contravenientului i-a fost aplicată sancțiunea contravențională principală – amenda, în mărime de 25 unități contravenționale și sancțiunea complementară – 3 puncte de penalizare.

Concomitent de către agentul constator a fost întocmit proces-verbal de reținere și aducere a vehiculului la parcare specială, în baza căruia automobilul a fost transportat la parcare specială gestionată de SRL „Grandautoclub” (f.d.5).

Potrivit bonului de plată seria XL nr. 498057, la 18 august 2014, Botnari Elena a achitat întreprinderii SRL „Grandautoclub”, suma de 1080,00 lei, pentru servicii de pază, parcare și evacuare a automobilului ”Ford Fiesta” cu numerele de înmatriculare CRJ 549, (f.d. 6).

Nefiind de acord cu decizia agentului constator, Botnari Elena, în ordinea art. 448 Cod contravențional, a contestat procesul-verbal cu privire la contravenție din 18 august 2014.

Prin hotărârea Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău din 26 martie 2015, procesul – verbal și decizia agentului constator din 18 august 2014 privind aplicarea sancțiunii contravenționale în privința Elenei Botnari a fost anulat, din temeiul că nu există faptul contravenției (f.d. 8-9).

Ulterior, la 28 ianuarie 2016, Botnari Elena s-a adresat către Ministerul Finanțelor a R. Moldova cu o cerere prin care a solicitat să-i fie restituită suma de 1150,00 lei, care este constituită din cheltuielile pentru ținerea vehiculului la parcare specială în mărime de 900,00 lei și amenda contravențională stabilită mod eronat în mărime de 250 lei (f.d. 10)

Prin scrisoarea nr. 19-07/205 din 12 februarie 2016, Ministerul Finanțelor a informat-o pe Botnari Elena că cererea acesteia nu poate fi satisfăcută în lipsa unui act judecătoresc, care ar obliga Ministerul Finanțelor la restituirea sumei indicate (f.d. 11).

La 12 martie 2016, Botnari Elena a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al RM, intervenienți accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al IGP și SRL „Grandautoclub”, prin care a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM, suma de 1150,00 lei în beneficiul său, precum și toate cheltuielile suportate la examinarea cauzei înaintate (f.d. 2).

Instanța de fond, prin hotărârea din 19 decembrie 2016, a respins cererea de chemare în judecată depusă de către Botnari Elena împotriva Ministerului Finanțelor, intervenienți accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al Inspectoratului General al Poliției, SRL „Grandautoclub” privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorului și ale instanțelor judecătorești.

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia sa din 30 mai 2017, a respins apelul declarat de Botnari Elena și a menținut hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând situația de fapt din prezenta speță, în raport cu probele anexate la dosar, consideră oportun de a reitera prevederile art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care statuează expres că în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma tragerii ilegale la răspundere penală.

Conform art. 6 lit. b) din legea citată, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare.

Coroborând articolul 3 alin. (1) lit. a) cu art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, instanța de recurs menționează că Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Öztürk vs Germania, a analizat caracterul „penal” al contravenției și a statuat că o eventuală distincție între contravenții și infracțiuni în legislația internă a statelelor semnatare ale Convenției, nu poate avea ca efect scoaterea unei categorii de fapte din sfera de aplicare a art. 6 din CEDO care garantează dreptul unui individ la un proces echitabil.

În cauza Kadubec vs Slovacia, Curtea a reținut că și dacă o contravenție nu este reglementată în domeniul dreptului intern al unui stat semnatar, ca fiind de natura „penală”, totuși, reglementările dreptului intern ale statului în cauză, au o valoare relativă, iar nu absolută.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Salabiaku vs Franței, Telfner vs Austria și Anghel vs România, s-a pronunțat și cu privire la aplicarea unor prezumții relative (cum este cea conferită procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției) în

sensul ca nu contravin exigențelor Convenției, cu condiția că aceste prezumții să nu impună o sarcină excesivă în privința apărării celui acuzat.

Prin urmare, instanța de recurs, prin prisma recomandărilor Curții Europene în această materie, constată că circumstanțele speței cad sub incidența legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În continuare, Colegiul consideră oportun de a reliefa prevederile art. 7 lit. d) din legea nominalizată, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite, iar potrivit art. 13 alin. (1) și (2) din aceeași lege, prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe. Amenzile se restituie de la buget, din fondul în care acestea au fost virate sau de către organul care a beneficiat de aceste sume.

Totodată, art.13 alin. (1) și (2), stipulează că repararea prejudiciului specificat la art.7 lit. a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local – din contul acestui buget. Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe. Amenzile se restituie de la buget, din fondul în care acestea au fost virate sau de către organul care a beneficiat de aceste sume.

Instanța de recurs precizează că aplicabilitatea în speță a normei respective, vine ca urmare a emiterii hotărârii Judecătoriai Râșcani, mun. Chișinău din 26 martie 2015, prin care a fost anulat procesul-verbal cu privire la contravenție și decizia agentului constator de sancționare din 18 august 2014, emise în privința Elenei Botnari, din temeiul că nu există faptul contravenției.

În astfel de condiții, Colegiul remarcă legalitatea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe prin care a fost stabilit că Ministerul Finanțelor al R. Moldova nu este pârâtul corespunzător. Or, conform art. 5 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției. Cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Potrivit art. 13 alin. (1) al legii nominalizate, repararea prejudiciului specificat la art.7 lit.a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local – din contul acestui buget. Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe.

Art. 13¹ al aceleiași norme legale, prevede modul de executare a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului, astfel potrivit alin. (3), în decurs de 10 zile din data prezentării titlului executoriu, eliberat în baza hotărârii judecătorești definitive, Ministerul Justiției remite Ministerului Finanțelor titlul executoriu, împreună cu hotărârile judecătorești emise pe cauza respectivă, și datele bancare ale creditorului.

Din analiza normelor legale precitate, rezultă cu certitudine că Ministerul Finanțelor este responsabil doar de executarea titlului executoriu, în conformitate cu procedura și termenele stabile prin Legea nr. 181 din 25 iulie 2014 privind finanțele publice și responsabilitățile bugetar-fiscale.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține ca corectă concluzia instanței de fond, potrivit căreia reclamantul în mod eronat a ănantat pretențiile sale către Ministerul Finanțelor, atribuindu-i calitatea de pârât, deoarece conform normei legale aplicabile speței, calitatea de reprezentant al statului îi revine în exclusivitate Ministerului Justiției.

Având în vedere cele relatate, instanța de recurs statuează că instanțele de judecată întemeiat au ajuns la concluzia de a respinge integral acțiunea înaintată de Botnari Elena împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova, intervenienții accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al Inspectoratului General al Poliției, SRL „Grandautoclub” privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorului și ale instanțelor judecătorești, ca fiind neîntemeiată, având în vedere că, pretențiile au fost înaintate către pârâtului necorespunzător.

Or, în conformitate cu art. 1398, 1405 alin. (1) Cod Civil, statul răspunde patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor judecătorești, în condițiile și cazurile prevăzute de legea specială, în speță Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În susținerea poziției sale, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă și prevederile art. 383 alin. (3) ale Codului Contravențional, potrivit cărora persoana în cărei privință a fost pornit procesul contravențional se repune în dreptul de care a fost privată și ei i se repară cheltuielile suportate în proces dacă, prin hotărâre definitivă, este declarată nevinovată sau răspunderea sa contravențională este înlăturată, cu excepția cazului de amnistie.

Cu referire la alegațiile reprezentantului recurentului privind aplicabilitatea în prezenta speță a art. 439 alin. 8 al Codului Contravențional, instanța de recurs remarcă că aceste prevederi nu sunt relevante cazului, or, din conținutul normei legale rezultă că cheltuielile de aducere și de staționare a vehiculului la parcare, în cazul când se constată lipsa elementelor constitutive ale contravenției sunt suportate de către stat, iar la caz cheltuielile de parcare au fost deja suportate de către recurentă până la constatarea de către instanța de judecată a inexistenței contravenției și urmează a fi restituite de către organul de constatare, în condițiile stabilite prin Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998

privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

Ținând cont de faptul că decizia Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2017 prin care a fost respins apelul declarat de Botnari Elena și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016 este corectă, întemeiată și legală, fiind adoptată în limitele competenței sale, cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul declarat de Botnari Elena urmează a fi respins, iar decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2017 și hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016 menținute.

În temeiul celor expuse, în baza art. 445 alin. (1) lit. a) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Botnari Elena.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2017 și hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 19 decembrie 2016, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Botnari Elena către Ministerul Finanțelor al R. Moldova, intervenienți accesorii Inspectoratul Național de Patrulare al Inspectoratului General al Poliției, SRL „Grandautoclub” privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorului și ale instanțelor judecătorești.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător

Tatiana Vieru

Judecători

Iuliana Oprea

Maria Ghervas

Ion Druță

Luiza Gafton

